

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Tibor Katriňák

Osemdesiatiny akademika Štefana Schwarza

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 39 (1994), No. 5, 259--260

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138858>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1994

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.



This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

L i t e r a t u r a

- [1] ŠLECHTA J.: Proc. of the 13th Int. Congress on Cybern., Namur, Belgium, 1992, Symposium XXXII, 923.
- [2] BASSHAM J. A.: Biotechn. and Bioengin. Symposium No. 8, ed. E. L. GADEN JR., John Wiley, 1978, 511.
- [3] VAN GRONDELLE R., ZUBER H.: JI. Photochem. Photobiol., B Biology 15, 1992, 1-2, 1.
- [4] FÖRSTER TH.: Ann. Phys., 1948, 2, 55.
- [5] DEXTER D. L., HELLER W. R.: Phys. Rev. 84 (1951), 377.
- [6] RAYER B., MAYNERT M., STIEVE H.: JI. Photochem. Photobiol., B Biology 7 (1990), 107.
- [7] TRIBUS M., MC IRVINE E.: Scientific Am., 1971, September, 179.
- [8] SHANNON C. E., WEAVER W.: *The Mathematical Theory of Communication*. Univ. of Illinois, Urbana, Ill., 1949.
- [9] WIENER N.: *Cybernetics*. MIT Press, Cambridge, 1961.
- [10] LIU G. Q., HUANG J. F., WANG Y.: *Protein and Genetic Information Flows*. Proceedings of the 13th Int. Congress on Cybern., Namur, Belgium 1992, Symposium XXXII, 909.

Osemdesiatiny akademika Štefana Schwarza

Tibor Katriňák

Čitateľ iste teraz očakáva dlhý článok líčiaci prácu a život vynikajúceho (česko-)slovenského matematika Štefana Schwarza. Núka sa nám však lepšia možnosť. Napriek svojmu pokročilému veku je akademik Schwarz hodne čulý a stále produkuje nové články. Jeden z takýchto zaujímavých článkov vyšiel nedávno na stránkach slovenského kultúrneho časopisu *Tvorba* v rámci diskusie Fórum tolerancie. Prevzali sme ho pre *Pokroky* a veríme, že sa z neho čitateľ dozvie viacej o autorovi ako z nejakého oslavného článku.

Na úvod uvediem len niekoľko suchých životopisných dát. Akademik Štefan Schwarz sa narodil 18. mája 1914 v Novom Meste nad Váhom. Vysokoškolské štúdium absolvoval na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe v rokoch 1932–1936. V rokoch 1936–1939 pôsobil ďalej na tejto fakulte ako asistent na jej Matematickom ústave. R. 1939 bol preložený na novozriadenú Slovenskú vysokú školu technickú do Martina a neskôr do Bratislavy. V r. 1946 sa habilitoval za docenta na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a v r. 1947 sa stal profesorom SVŠT, kde pôsobil až do r. 1986.

V päťdesiatych rokoch stál Š. Schwarz pri zrode Matematickej olympiády na Slovensku a dnes je najstarším slovenským (predvojnovým) členom Jednoty. V r. 1952

bol zvolený za člena korešpondenta ČSAV a v r. 1960 za riadneho člena ČSAV. Akademikom SAV sa stal pri jej založení v r. 1953. V rokoch 1964–1987 bol riaditeľom Matematického ústavu SAV. V rokoch 1965–1970 bol predsedom SAV a súčasne podpredsedom ČSAV.

Š. Schwarz sa vo vedeckej práci sústredil hlavne na algebru a teóriu čísel. Všeobecne sa považuje za jedného zo zakladateľov teórie pologrúp.

Záujemcov o ďalšie informácie o Schwarzovom diele a živote odkazujeme na mnoho životopisných článkov o ňom. Z najčerstvejších spomenieme stať J. Jakubík, M. Kolibiar, *Eighty years of Professor Štefan Schwarz*, *Czechoslovak Math. J.* 44 (1994), 182–189. Ďalšie oslavné články vyjdú v *Mathematica Slovaca* v *Semigroup forum*.

Čitateľovi želáme príjemné čítanie nasledujúceho článku od nášho jubilanta a akademikovi Schwarzovi želáme ešte mnoho duševných a fyzických síl do ďalších rokov života, aby mohol pokračovať vo svojich vedeckých zámeroch.

Rozjímanie nad vedou, a čo ďalej

Štefan Schwarz

Začnem tak trochu realisticky.

Umenie nebolo nikdy učebnicou života ako takého. Skôr učebnicou duše. Pôsobí na myseľ a srdcia. V časoch, keď sa rozhoduje o zásadných problémoch spoločnosti, nepatrí poézia celkom určite na prvé miesto záujmov a určite nie je liekom proti najrozličnejším bolestiam.

Prečo to hovorím? Matematika a prírodné vedy majú v sebe kus poézie a umenia. Mám na mysli bádateľskú činnosť, teda na rozhraní známeho a neznámeho, krátko, kritické skúmanie dosiahnutého poznania.

Výsledky takého skúmania a ich neskorší dopad na každodenný život sa nedá vopred odhadnúť nezávisle od toho, či cieľ je vopred určený, alebo ide „iba“ o túžbu po poznaní hnanú zvedavosťou.

Nemám na mysli reprodukčnú činnosť. Aj keď túto vôbec nepodceňujem. Skôr naopak. Je ale jednoduchšie niečo prevziať ako vytvoriť. Aj toto preberanie nebýva obyčajne bezbolestné.

Som matematik, a to sa nevyhnutne odrazí na mojich názoroch. Ale veci, o ktorých chcem povedať pár slov, majú — mutatis mutandis — ďaleko širšiu platnosť. Nikdy som si nedovolil, aby som metódy môjho odboru vnucoval iným vedným odborom. Podvedome som sa tomu asi nevyhol.

O matematike len pár slov. Matematika sa nelíši nejakým radikálne od iných foriem kultúrnej aktivity. Je neoddeliteľnou časťou všeľudskej kultúry a v tom je jej trvalý význam. Iste poznáte tradičné hodnotenie. Pre jedných je to kráľovná vied, pre druhých